

ARKISTOKAPPALE

GEOLOGIAN TUTKIMUSKESKUS
MAAPERÄOSASTO

Sakari Kielosto

Raportti P 13.1.052

MAAPERÄKARTOITUKSISTA PARKANON 2211 YHTEISTYÖALUEELLA
SEKÄ TARKISTUKSISTA IKAALISTEN 2122 ALUEELLA KESÄLLÄ 1980

1980

2211 PARKANON KARTTALEHTIALUE

I Yleistä kartoituksesta

Parkanon alueen maaperä, lehdet 07 - 12, kartoitettiin yhteistyössä maanmittaushallituksen ja Maatalouden tutkimuskeskuksen kanssa. Yhteistyöhön mukaan tullut Metsän-tutkimuslaitos otti lisäksi näytteitä metsämaita.

Parkano oli yhteistyökartoituksen koulutusalue ja koulutettavina olivat seuraavat henkilöt:

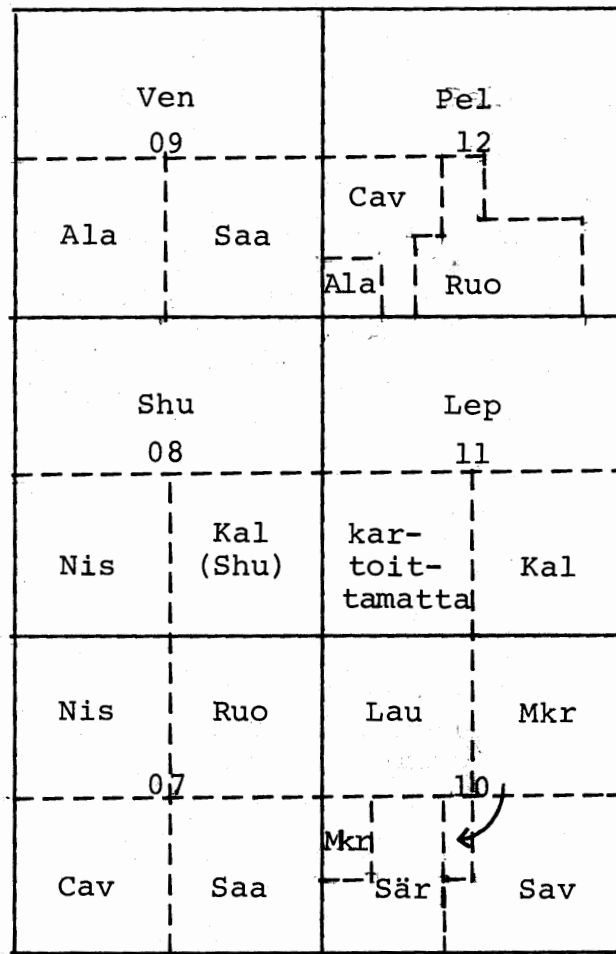
- Maanmittaushallituksen kartoitustoimistosta: K. Alavaikko, K. Peltomäki ja M. Venesmäki.
- Hämeen kartastoyksiköstä: H. Cavén, E. Niskanen. T. Saarinen sekä tekn. P. Laurila.
- Seinäjoen kartastoyksiköstä: P. Kallio ja R. Saarihuhta.
- Oulun kartastoyksiköstä: tekn. M. Ruokonen.

Kouluttajina toimivat tekn. A. Mikkola MMH:sta, maist. R. Erviö ja agronomi L. Urvas (peltoalueet) MTTK:sta sekä geologit S. Kielosto (maaperämuodostumat), C-G. Stén (suo-alueet) sekä M. Taka (pohjavesi) GTL:stä.

Yhteistyössä aikaisemminkin mukana olleista kartoittajista suorittivat Parkanon alueella maaperäkartoitusta S. Leponiemi Seinäjoen kartastoyksiköstä (11 B ja D) sekä P. Mäkirinta, S. Savijoki ja P. Särkinen Hämeen kartastoyksiköstä (12 A, C ja D).

Poikkeusharjun karttalehden (11) A-neljännksen kartoitus siirtyi ensi vuoteen. Kuvasta 1 nähdään eri henkilöiden kartoittamat alueet.

Kartoitus Parkanon alueella tapahtui MMH:n, MTTK:n ja GTL:n kesken aikaisemmin sovittujen yhteistyökartoitusperiaatteiden mukaisesti. Maaperätiedot merkittiin kentällä 1 : 10 000 -mittakaavaisille ilmakuville (kolmikuvat).

Kuva 1. Parkanon alueen kartoittajat.

Maastossa suoritetun opetustyön kulku:

1. Maaperäkartoituksen maastokoulutus aloitettiin P. Lindroosin johtamalla, kaksi päivää kestäneellä ekskursiolla. Sen aikana tutustuttiin kartoitusalueelle tyypillisiin maastokohteisiin. Suokohteet esitteli C-G. Stén ja pohjavesikohteet M. Taka. Peltokohteisiin tutustuttiin kolmantena päivänä R. Erviön johdolla.

2. Kouluttaja ja 3 - 4 kartoittajaa liikkuivat yhdessä. Kouluttajia ja ryhmiä vaihtelemalla kartoittajat saivat maaperäkartoituksen eri asiantuntijoilta opastusta kartoituksen "tekniikkaan". Kartoituskohteet valittiin Parkanolle tyypillisimmiltä maaperäalueilta. Tämä pienryhmäjakso kesti noin viikon.

3. Seuraavassa vaiheessa kartoittajat aloittivat omatoimisen maaperäkartoituksen pareittain omilla karttalehtineljänneksillään. Tarvittaessa oli mahdollisuus saada asiantuntija-apua. Tämä vaihe kesti noin 1,5 viikkoa.

4. Tämän jälkeen kartoittaja aloitti varsinaisen kartoitus-työn yksin omalla karttalehtineljänneksellään. Tässäkin vaiheessa oli mahdollisuus saada asiantuntija-apua eteen tulleiden ongelmien ratkaisemiseksi.

Valtaosa kenttäkaudesta pidettiin yhteyttä säännöllisesti viikoittain kokoontumalla maanantaiaamuisin Riitialassa. Näiden kokoontumisten yhteydessä jaettiin tehtävät ja sovittiin tapaamiset viikon kullekin päivälle.

Kartoittajat vaikuttivat innostuneilta oppimaan "käytännön" maaperäkartoitusta. Neuvoja ja opastusta ei kaihdettu pyytää. Aikaisemmin tapahtuneen teoriaopiskelun soveltaminen käytäntöön näytti luonnistuvan hyvin, johtuen ilmeisesti kartoittajien pitkäaikaisesta kokemuksesta peruskartoituksessa ja harjaantumisesta maastossa ilmenevien yksityiskohtien havainnoimiseen.

Parkanossa toiminut Geologisen tutkimuslaitoksen kenttälaboratorio osoittautui erittäin tarpeelliseksi ja hyvin toimivaksi. Laboratorion toimivuudesta vastasivat osaltaan A. ja K. Parkkonen, T. Koski sekä E. Taimi. Analyysituloksista koulutuksessa olleet kartoittajat saivat nopeasti varmuuden rajatapauksiksi luokitelluista maalajeista, ja näin he voivat kehittää maalajintuntemustaan. Laboratoriota työllistävänä seikkana tällä alueella oli myös hienosedimenttien savespitoisuus, joka vaihteli hieman 30 %:n molemmin puolin. Tällöin hiesun ja saven silmämääräinen erottaminen tuotti vaikeuksia. Kenttälaboratoriota käyttivät myös Virtain yhteistyöalueen kartoittajat. Kenttälaboratoriossa tehtiin lähes 400 kpl raekoon määrityksiä.

Maaperäkartoitukseen liittyviä tutkimuksia Parkanon alueella suorittivat myös Geologisen tutkimuslaitoksen maaperäosaston

kairausryhmä M. Satomäen johdolla sekä seisminen ryhmä S. Kohon johdolla. Tärykairauksia tehtiin etupäässä pelloilla ja harjujen lievealueilla. Seismiset luotaukset keskittyivät moreenimuodostuma-alueille.

II Karttalehtikohtaiset selostukset

07 Riitiala

Riitialan karttalehdellä sijaitsevat Parkanon kartoitusalueen alavimmat seudut, Kovelahdi ja Heittolanlahti 83,2 m mpy. Korkein mäki Riitialassa on Mäyrynvuori, 158,8 m mpy. Relatiiviset korkeussuhteet vaihtelevat 20 - 30 metriin. Yleensä kohomuodot moreenialueilla ovat kallioperän aiheuttamia. Kalliopaljastumia on alueella kohtalaisesti, mutta laajoja yhtenäisiä kallioalueita ei ole. Selvimmät ruhje-laaksot ovat Kovelahdi (NW - SE) sekä Parkanonjärven eteläpuolella sijaitseva NNE - SSW -suuntainen laakso. Uurrehavaintoja on tehty Mansoniemestä 350° - 360° sekä Riitialasta 2 km pohjoiseen, jossa on ristiurteet (340° ja 360°). Ristiurteiden välistä ikäsuhdetta ei ole voitu määrittää.

"Valehiidenkirnuja" on tavattu kalliossa Heittolasta (X = 6862,48 ja Y = 447,76). Kuoppia on kuusi kappaletta ja ne sijaitsevat peräkkäin. Niiden läpimitat vaihtelevat 3 - 12 cm:iin ja syvyydet 10 - 24 cm:iin. Mielestäni nämä valehiidenkirnut ovat syntyneet rapautumalla. Tuffiitin välikerrokset ovat metamorfoosissa pudinoituneet ja nykyisellä kalliopinnalla nämä makkarat ovat rapautuneet hiidenkirnuja muistuttaviksi koloiksi.

Parkanon kartoitusalueella on eniten peltoa tällä lehdellä. Lehden eteläosille ovat tyypillisiä kumpuileva mäkimaasto, rinnepellot ja mäkien laella sijaitsevat pienialaiset moreenialueet. Peltojen maalaji on yleensä hiesua, mutta alavimmilla paikoilla tavataan myös savikoita, esim. Höytölässä. Monin paikoin savesprosentti on 30 %:n tuntumassa. Peltoalueilta on tehty 30 tärykairausta, joiden perusteella hiesu- ja savikerrosten paksuus on keskimäärin 3,8 metriä.

Suota Riitialan lehdellä on hyvin vähän verrattuna Parkanon alueen muihin lehtiin.

Riitialan lehden pisin muodostumajakso on Höytölästä Lapiolahteen kulkeva harju. Höytölän itäpuolella sijaitseva niemen laajentuma, jota osaksi peittää savi, on pohjoiseen ja koilliseen jatkuvien harjujaksojen haarautumiskohta. Lapiolahteen päin kulkeva harju on aluksi katkonainen, mutta selvästi seurattavissa. Kasittulan pohjoispuolella sen pääharjanne muodostuu soravaltaisesta aineksesta ja seurailee Vääräjoen länsireunaa. Tässä harjuytimessä on useita sora-kuoppia. Myllyn eteläpuolella harjussa on hiekkavaltainen laajentuma. Myllystä pohjoiseen päin on soraytimen molemmin puolin levinnyt 200 - 300 metrin päähän, kallioihin asti, hietavaltaista, primääristä harjuainesta, jonka kerrokset ovat lähes vaakasuorat itä - länsi -suunnassa. Kekomainen Kukkuranmäki Vääräjoen itäpuolella on todennäköisesti sora-muodostuma. Paununperällä harju jatkuu katkonaisena peittyen usein hienojen sedimenttien alle. Harjun soraydin tulee esille jälleen Lapiolahdessa, jossa se kaartuu kohti luodetta. Hyvin pieni, matalina kumpuina hiesusta esiinpistävä, pohjois - etelä -suuntainen sora-muodostuma sijaitsee Kiukaanmaalla.

08 Parkano

Parkanon lehden itäosassa relatiiviset korkeuserot ovat noin 25 m, ja se muistuttaa korkeussuhteiltaan Riitialan karttalehtialuetta. Sensijaan lehden länsiosa on loivapiirteisempää, relatiiviset erot noin 5 m. Laajoja yhtenäisiä kalliopaljastumia ei ole, mutta yleensä moreenin peittämät kohomuodot ovat kallioperän topografiasta johtuvia. Selvin kallioperän murrossysteemi kulkee Parkanonjärven ja siihen pohjoisesta laskevan Viinikanjoen suuntaisena. Mitatut uuresunnat osoittavat mannerjäätikön liikkeen suunnaksi 340 - 350 astetta.

Parkanonjärven ympäristön laajojen peltoalueiden alavimmissa osissa tavataan savia. Usein niitä peittää hiesu,

joka onkin peltoalueiden yleisin maalaji. Hiesu- ja savi-kerrosten keskimääräinen paksuus on 2,9 metriä, keskiarvo on laskettu 26:sta kairauspisteestä. Alueen luoteisosissa tavataan maaston korkeudesta johtuen myös hienoja hietoja. Karttalehden länsipuolisko on melko soista aluetta. Nykyisin turvetta nostetaan Sarkinkeitaan turvetuotantoalueelta karttalehden luoteiskulmasta.

Parkanon karttalehden moreenimuodostumat sijaitsevat pääasiassa Yliskylän eteläpuolella, lähellä Parkanonjärven itärantaa. Ne ovat pienialaisia moreenikumpuja, jotka ovat ryhmittyneet pohjois - etelä -suuntaiseksi riviksi. Aines näissä kummuissa on moreenivaltaista, mutta niissä esiintyy paikoin runsaastikin lajittuneita linssejä. Erään kummun pohjaosassa on tavattu 1 - 2 metriä paksu, pääasiassa hiekkainen kerros.

Parkanon keskustan pohjoispuolella on useita metrejä syvät tie- ja rautatieleikkaukset moreenissa, mutta tällä alueella ei ole selviä morfologisia perusteita rajata moreenialuetta omaksi muodostumakseen. Lapinnevalla sijaitsee pitkänomainen, 10 metriä korkea Isosalonmäki, jossa ainakin pintaosa on moreenia. Mäeltä on tehty seisminen luotaus. S. Kohon alustavan tulkinnan mukaan 3 - 4 metrin alapuolella seismiset maanopeudet viittaisivat lajittuneisuuteen. Kallion pinta on 20 - 25 metrin syvyydellä.

Harjumuodostumista huomattavin on Riitialan lehdeltä Lapio- lahdesta tuleva jakso, joka Parkanon lehdellä jatkuu Niininevan ja Lapinnevan kautta pohjoisluoteeseen. Eteläosissaan harju on soravaltainen ja siinä on lyhyitä katkoksia. Niininevan kohdalla se muuttuu yhtenäiseksi laajentuen 200 - 400 metrin levyiseksi ja sen aines muuttuu hiekkavaltaiseksi. Lapinnevasta pohjoiseen aines on yleensä hiekkavaltaista. Soran- ja hiekanotto on tässä harjujaksossa ollut niin voimaperäistä, että koskemattomat harjunosat ovat miltei tyystin hävinneet.

Aivan B-neljänneksen länsilaidassa pistäytyy eräs harjujakso

noin kilometrin matkalla Parkanon karttalehden puolella. Hyvin pieni harjujakso sijaitsee myös Parkanonjärven luoteispuolella Laurikan talosta kaakkoon. Sitä voidaan seurata vain puoli kilometriä. Aines siinä on soravaltaista.

09 Parkanon asema

Parkanon aseman karttalehtialueen korkein kohta sijaitsee Katajalammenkankaalla (n. 172 m mpy.) Maasto on melko loivapiirteistä. Relatiiviset korkeuserot ovat 5 - 10 metrin luokkaa. Melko laajoja kallioalueita tavataan karttalehden keskiosissa, mm. Kivilammen ympäristössä. Alueen uurteiden suunnat vaihtelevat 350° - 05° välillä. Alueen pellot keskittyvät Vuorijärven ympäristöön. Ne ovat yleensä Hs- ja HHT-valtaisia. Luonteenomaista Parkanon aseman karttalehtialueelle ovat laajat suoalueet.

Parkanon karttalehdeltä tuleva harjujakso jatkuu Parkanon aseman lehdellä myös selväpiirteisenä. Eteläosassa harju tunkeutuu Vuorijärven keskelle niemenä jatkuen sen pohjoisosissa soravaltaisina saarina. Majajärven pohjoispuolella harjujakso mutkittelee, mutta on yhtenäinen Ristiharjulle asti, jossa se haarautuu. Pääjakso jatkaa katkonaisena pohjoisluoteeseen, ja yhtenäisempi harjanne suuntautuu kohti koillista. Ristiharjun ympäristössä korkeimmat harjun ydinosat ovat soravaltaisia ja reunaosat hiekkavaltaisia. Karttalehden luoteisrajalla sijaitsee pieni Pihlajaharjun sora-
muodostuma.

Muutamissa moreenista syntyneissä rantakerrostumissa on käytökelpoista, lajittunutta materiaalia. Muunmuassa Leirikankaan luoteispuolelta on otettu soravaltaista ainesta. Tällä karttalehtialueella sijaitsee 160 metrin korkeudella useampiakin pienialaisia ja ohuita, 0,5 - 1,5 m, sora- ja hiekkavaltaisia rantakerrostumia. Rantakerrostumien keskittyminen tälle vyöhykkeelle johtuu siitä, että nämä harjanteet olivat ensimmäisiä merestä kohoavia saaria, jotka joutuivat voimakkaiden rantavoimien työn kohteiksi.

Parkanon karttalehtialueen moreenimuodostumat keskittyvät lehden itäpuoliskolle. Useat moreenimuodostumat ovat pitkänomaisia, esim. Palokangas, Katajalammenkankaan pohjoispuoli ja Iso-Visurin eteläpuoliset muodostumat. Alueen harjanteiden suunnat eivät täysin yhdy viimeiseen mannerjäätikön liikesuuntaan. Selvimmin kumpumaisia muodostumia esiintyy Vuoriujoella Kettulan talon ympäristössä. Aivan karttalehden itäreunassa jatkuen Linnankylän karttalehtialueelle esiintyy hyvin pieniä päätemoreenivalleja.

Seismisten luotausten ja S. Kohon alustavan tulkinnan perusteella Katajalammenkankaan eteläosassa sekä Karjanmaan länsipuolisilla, matalilla harjanteilla on maaperän paksuus noin 20 - 25 metriä. Koska tämä seutu on melko tasaista ja koska muodostumien viereisillä alueilla kallioperän pinta tulee melko säännöllisesti esille 150 - 160 metrin tasoilla, näyttää ilmeiseltä, että nämä pitkänomaiset muodostumat sijaitsevat kallioperän NNW - SSE -suuntaisessa painanteessa. Palokankaan muodostumassa kallion pinta on noin 10 - 12 metrin syvyydellä. Tämä NNE - SSW -suuntainen muodostuma sijaitsee kallioperän taitekohdassa, kaakkoon viettävän rinteen yläreunalla, korkeuskäyrien suuntaisena.

Moreenimuodostumiin on kaivettu tutkimuskuoppia, Palokankaalle 2 kpl ja 4 kpl Karjanmaasta noin kilometri etelälounaaseen. Palokankaalla muodostuman aines on löyhää, normaalikivistä hietamoreenia noin 3 metrin syvyyteen. Moreenissa esiintyy lajittuneen aineksen linssejä. Kolmen metrin syvyydellä alkaa heikosti lajittuneita KHT- ja paremmin lajittuneita KHk-kerroksia.

Kaikissa Karjanmaan kaivinkonekuopissa ovat maalajisuhteet huomattavan vaihtelevia. Eteläisimmässä kuopassa esiintyy pääasiassa hiekkamoreenia, jossa on joitakin hiekkalinssejä. Kaivaminen pysähtyi tiiviiseen lohkarerrokseen 2,5 metrin syvyydellä. Tällöin havaittiin montun luoteiskulmassa sinertävä moreeniklimppi. Se on koostumukseltaan hietamoreenia, jonka savipitoisuus on 7,5 %. Yläpuolisen Ht/Hk-moreenin savipitoisuus on metrin syvyydellä 4,1 % ja 2 m syvyydellä 4,9 %.

Toisessa kuopassa moreeni sisältää paksuja, lajittuneen aineksen linssejä. Noin kolmen metrin syvyydellä alkaa karkea hieta, joka on rajakohdassa voimakkaasti häiriörakenteista. Kolmannessa kuopassa materiaali on heti pinnasta alkaen vaihtelevaa.

Pohjoisimmassa montussa aines on pääasiassa moreenia, mutta siinä esiintyy muutaman kymmenen senttimetrin paksuisia KiHk-linssejä. Seuraavaan piirrookseen on kerätty yksinkertaistetut stratigrafiatiedot Parkanon aseman karttalehden C- ja D-neljänneksiltä (kuva 2, s. 13).

10 Tevaniemi

Tevaniemen karttalehtialueen suhteelliset korkeuserot ovat 10 - 30 metriä. Rajanevanvuori, 175 m mpy., on alueen korkein mäki. Tälle lehdelle on tyypillistä pienpiirteinen kallioperän korkokuva. Tästä johtuu, että muukin maalajikuvioitus on pienpiirteistä. Kohoutumien lakiosat ovat avokalliota. Rinteillä on moreenireunus, ja kapeat laakso-painanteet ovat soistuneita. Peltoalueita, samoin kuin laajempia suoalueita, on vähän. Hienosedimenttien keskipaksuus tällä karttalehdellä on 2,8 metriä 13:n kairauspisteen perusteella.

Harjujakso, joka on muodostunut kumpujonosta, kulkee Leppäsjärven lounaispuolelta sen kaakkoisrannalle jatkuen pieninä saarina järven yli. Järven koillisrannalla se on hieman yhtenäisempi, hietavaltainen harjanne, joka suuntautuu jokilaaksoa pitkin koilliseen.

11 Poikkeusharju

Korkeussuhteiltaan Poikkeusharjun karttalehtialue vastaa Tevaniemen aluetta, mutta korkeuserot ovat hieman pienempiä. Mäet ovat yleensä kallioperän muotojen aiheuttamia, ja yleensä korkeimmat kohdat ovat avokalliota. Selvin ruhjelaakso on Ruojärven - Jaakkolankylän NNE - SSW -suuntainen painanne, johon alueen pellot keskittyvät. Peltoalueiden

Kl 2211 09 C ja D Moreenimuodostumahavainnot

M=Mr ●=Lo ▲=Ki ○=Sr ..=Hk -=Ht

	6884,04 445,62 156m	tieleikkaus	hav.no.20/LSK-80 kohomuoto
	6881,86 445,98 155m	tieleikkaus ja maanottokuoppa	21/LSK-80 kohomuoto
	6881,84 446,69 150m	pieni leikkaus	kohomuoto
	6880,05 447,42 146m	talon perustus- kaivanto	4/LSK-80 kohomuoto
	6881,57 447,77 155m	kaivink.kpa IV	9/LSK-80 kohomuoto
	6881,47 447,82 152m	kaivink.kpa III	8/LSK-80 kohomuoto
	6880,88 447,94 151m	kaivink.kpa I	6/LSK-80 kohomuoto
	6881,40 447,84 152m	kaivink.kpa II	7/LSK-80 kohomuoto
	6882,00 448,20 150m	kairaus (vedenottamo)	33/LSK-80 alarinne
	6881,97 448,38 148m	kairaus (vedenottamo)	34/LSK-80 kohomuoto, alarinne
	6883,66 448,44 157m	suull.tiedonanto +kaivon jätekasa	29/LSK-80 laaksomuoto
	6879,65 448,57 131m	rautatieleikk.	32/LSK-80 laaja dist. kohomuoto
	6887,72 449,32 158m	kaivink.kpa V	10/LSK-80 kohomuoto
	6887,82 449,34 157m	kaivink.kpa VI	11/LSK-80 kohomuoto

Kuva 2. Parkanon aseman karttalehden C- ja D-neljännesten moreenimuodostumien stratigrafiahavainnot.

maalaji on yleisimmin hiesu, jonka kerrospaksuus on keskimäärin 2,5 metriä 13:n tärykairauksen perusteella. Suoalueiden osuus karttalehdellä on melko suuri verrattuna Parkanon muuhun kartoitusalueeseen.

Etelästä tuleva harjujakso haarautuu Muuraslammen luoteispuolella. Pääjakso on Poikkeusharju, joka suuntautuu pohjoiseen. Se on haarautumiskohdassa poikki, mikä johtuu korkeasta kallioharjanteesta. Poikkeusharjun materiaali on kasaantunut kalliomäen pohjoispuolelle. Täältä harjanne jatkuu melko yhtenäisenä hiekka- ja soravaltaisina muodostumina kohti Poikkeusjärven itärantaa ja sieltä edelleen pohjoiseen. Toinen haara on edellistä huomattavasti katkonaisempi ja kapeampi. Se seurailee Ruojärven laaksoalueen länsireunaa ensin itään ja sitten pohjoiskoilliseen. Jaakkolankylän kohdalla harju muuttuu yhtenäiseksi, kapeaharjanteiseksi sora muodostumaksi.

Moreenimuodostumia alueella on vähän. Ainut päätmoreeni sijaitsee Jaakkolankylän koillispuolella, Paloharjun vieressä. Jaakkolankylässä, Tuomiston talon kohdalla on pieni kumpumoreenialue. Sammatinharjun koillispuolisella alueella on myös kumpumoreenialueen piirteitä. Kummut ovat melko pieniä ja kallioperän pinta on pienpiirteisen kumpuilevaa, minkä vuoksi aluetta ei ole merkitty maaperäkartalle.

12 Linnankylä

Linnankylän karttalehtialueella sijaitsevat Parkanon kartoitusalueen korkeimmat seudut. Hakokankaalla maasto kohoaa yli 185 m mpy. Alueen mäet ovat yleensä kallioperän muotojen aiheuttamia. Laajoja avokallioalueita on etenkin karttalehden länsipuoliskolla. Relatiiviset korkeuserot ovat karttalehden länsiosissa 20 m ja itäosissa 5 - 10 m. Uurresuuntien mukaan mannerjäätikön liike on tapahtunut suunnasta 340° - 350° .

Linnankylän karttalehtialueella korkeimmat maastokohdat yltävät korkeimman rannan yläpuolelle. Korkein ranta

sijaitsee havaintojen mukaan noin 178 metrin korkeudella.
Luettelo havainnoista:

Kartta- lehti- ruutu	Paikka	Pinta- ala	Korkeus	Havainto
- 86/56	Hakokangas	5 - 6 ha	n. 178 m	rantatörmä ja -lovi
- 87/57	Villisalo	0,5 ha	178 - 179 m	huuhtoutunut kallio
- 85/57	Hakojärven SW	"0,1 ha"	179 - 180 m	huuhtoutunut kallio
- 80/59 } 79/59 }	Niinimäen talo	2 ha		
	tällä kartoitus- alueella; jatkuu itään		176 - 177 m	rantakerrostumista

Peltoja Linnankylän karttalehtialueella on vähän. Ne ovat yleensä hiesua, jonka keskimääräinen paksuus on 2,4 m 8 tärykairauksen perusteella. Soita on runsaasti varsinkin lehden itäpuoliskolla. Valtion polttoainekeskuksella on laajat turvetuotantoalueet Lylynevalla sekä Hakojärven ympäristön suoalueilla.

Moreenimuodostumia tällä karttalehtialueella on suhteellisen paljon. Kaitaveden länsipuolisen maaston suurmuodot ovat kallioperän aiheuttamia, mutta siellä täällä tavataan pieniä päätemoreenivalleja. Yksinäisistä muodostumista mainittakoon saman järven pohjoispäässä sijaitseva kumpu, jossa aines on moreenivaltaista, mutta siinä on myös runsaasti lajittuneita linssejä sekä kerroksia. Noin 3 km²:n alueella tavataan moreenimuodostumia C-neljänneksen keskiosissa. Länsipuolen muodostumat ovat pitkänomaisia, pohjois - etelä-suuntaisia sekä jonkin verran virtaviivaisia. Ainakin niiden pintaosan moreenissa on runsaasti isoja lohkarkeitä. Kaakossa muodostumat ovat selvästi kumpumaisia.

Etelästä, Poikkeusjärveltä tuleva harjujakso muodostuu Aito-
nevan eteläpäässä soravaltaisista kummuista. Isokankaalla aines muuttuu hiekkavaltaiseksi ja harju laajenee 400 - 500 metrin levyiseksi. Karttalehden pohjoisosassa, Linnanjärven itäpuolella, harju muodostuu 50 - 100 metrin levyisestä, yhtenäisestä harjanteesta, jossa aines on soravaltaista.

Moreenista huuhtoutumalla syntyneitä rantakerrostumia esiin-
tyy mm. Linnankylän aseman ympäristössä noin 155 metrin
tasolla sekä Hakokankaan - Villisalon supra-akvaattisten
moreenikalottien ympäristössä, noin 175 m mpy.

2122 IKAALISTEN KARTTALEHTIALUE

Ikaalisten karttalehtialueen länsiosan (01 - 05) maaperä on kartoitettu aikaisemmin kartta- ja ilmakuvatulkintaa hyväksi käyttäen 1 : 50 000 -mittakaavaista karttaa silmälläpitäen. Näiltä lehdiltä on kuitenkin tarkoitus julkaista 1 : 20 000 -mittakaavaiset maaperäkartat. Tämän vuoksi ko. alueella oli syytä suorittaa tarkistuksia, joita allekirjoittanut on tehnyt lehdillä 02 ja 03.

02 Vihtelijärvi

Kartan mittakaavan suurennuttua ja kuviokoon pienennyttyä tuli kallio- ja moreenikuvaukseen oleellisimpia muutoksia Niemenkylän - Vihtelijärven peltoaukeille, A- ja B-neljänneksillä. Peltoaukeiden keskellä sijaitsevat pienialaiset kallio- sekä moreenisaareskeet oli syytä kuvata kartalle. Samasta syystä myös laajemmat kallio- ja moreenialueet pirstoutuivat pienemmiksi kuvioiksi, esim. Kiviniemenkulman itäpuolella. Muutamia pienialaisia moreenimuodostuma-alueita tuli lisää. Toisaalta esim. Soutamatonkeitaan ympäristön laaja, kumpuileva moreenialue säilyi lähes ennallaan, sillä kumpuisuus johtuu suureksi osaksi kallioperän muotojen pikkupiirteisyydestä. Toisaalta kalliopaljastumat ovat pienialaisia ja moreenin paksuus niiden ympärillä siksi suuri, ettei kalliokuvioista tule riittävän isoja.

Luonteenomaista Ikaalisten alueen moreenimuodostumien moreeniainekselle on suuri lohkaripitoisuus ja lohcareiden kulmikkuus. Useiden metrien korkuiset rintaukset maanotto-kuopissa ovat samanlaista ainesta ylhäältä alas asti. Lajittuneen aineksen linssejä ja välikerroksia ei muodostumissa esiinny. Tässä on suuri ero Parkanon alueen moreenimuodostumiin verrattuna. Lajittunutta ainesta moreenissa on tavattu Korkiakulmalla.

Uurteita löytyi etenkin uuden Lavia - Kankaanpää -tien kallioleikkauksista. Uurteista 4 kpl sijaitsevat suunnassa 285° - 295° ja 11 kpl suunnassa 325° - 340° , useimmat 330° .

Ruojärvenkulmalta on ristiuurteista todettu suunta 340° vanhemmaksi ja 295° nuoremaksi mannerjäätikön liikuntasuunnaksi.

Sora- ja hiekkamuodostumia ei tällä karttialehtialueella ollut. Vain yksi pieni, kallion suojapuolella sijaitseva, moreenipeitteinen soramuodostuma löytyi Ruojärvenkulmalta. Sora on tiiviiksi pakkautunutta, ja useiden metrien korkuinen rinta pysyy pystysuorana, osin jopa koverana seinämänä.

Hienorakeisten sedimenttien tarkistus jäi osaltani melko vähäiseksi. Yleensä tulkinta piti paikkansa, koska alueelta oli otettu ennakkonäytteet.

Turvealueitten tulkinnessa on tulkitsijalla ollut vaikeuksia. Suurilla soilla on vaikeuksia ollut täyssyvän turpeen rajan vetämisessä. Pienillä soilla sekä suurten soiden perukoilla on vaikeutena ollut turpeen laadun määrittely. Saraturvetta esiintyy enemmän kuin mitä tulkinnyhteydessä on havaittu.

03 Kuninkaanlähde

Kallio- ja moreenikuvaukseen tulivat suurimmat muutokset Vihun - Rannanperän alueelle. Hiesualueitten keskellä sijaitsevat kohoutumat muuttuivat usein moreenikuvioiksi. Samoin D-neljänneksen kaakkoisosissa melko tasaisella metsäalueella moreenin osuus kasvoi hiesun kustannuksella. Moreenimuodostumia ei alueelta tavattu. Kalliokuvauksessa ei todettu suuria puutteellisuuksia.

Uurrehavaintoja on tehty kaksi kappaletta Hämeenkaan eteläpuolelta, 330° sekä 280° , joka on hieman epävarma, ja 6 kpl sen pohjoispuolelta. Pohjoispuolelta on 4 havaintoa suunnassa 355° , joiden lisäksi on tehty 340° ja 345° suuntaiset uurrehavainnot.

Tämän karttalehden laajin hiekka- ja soramuodostuma-alue

on Hämeen kangas. Se kulkee A- ja C-neljänneksillä itä-länsisuuntaisena taipuen A:lla pohjoiseen. Hämeen kankaaseen yhtyy B-neljänneksen keskiosissa pieni syöttöharju. Se tulee katkonaisena, paikoin hiesun alle hautautuneena hiekkamuodostumana pohjoisluoteesta.

Rantakerrostumia on runsaasti etenkin Hämeen kankaan eteläpuolella. Materiaali on peräisin Hämeen kankaan hiekkamuodostumasta. A-neljänneksellä tavataan paikoin selviä, pitkänomaisia rantavalleja. C-neljänneksen itäosissa ne sen sijaan ovat enemmänkin "kumpujonoja". Paikoin on myös tuuli hieman liikutellut maan pintakerrosta.

Hienorakeisten sedimenttien osalta puutteita oli etenkin metsäalueiden painanteiden maalajien tulkinnassa. Metsäalueilla tulkintaa on ilmeisesti hankaloittanut maaston pienpiirteisyys. Lisäksi Ikaalisten alueen metsät ovat usein tiheitä ja kuusivaltaisia. Peltoalueilla puolestaan moreenikohoumia ei oltu tarpeeksi huomioitu.

Turvealueilla on turvelaadun tulkitseminen ollut puutteellista. Kankaanrannannevalla on tulkitsijalla ollut vaikeuksia turpeen ja matalien hiekkaharjanteiden rajojen määrittelyssä.